

Німко О. Б., к.ю.н.,
Житомирський національний
агроекологічний університет, м. Житомир, Україна

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ БІОТЕХНОЛОГІЙ

Небезпека біологічного тероризму; посилення впливу шкідливих генетичних ефектів у популяціях живих організмів та біотехнологій; екологічно необґрунтоване використання генетично змінених рослин, організмів, речовин та похідних продуктів; неконтрольоване ввезення в Україну збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин і організмів є загрозою національним інтересам та національній безпеці України.

Серед основних завдань законодавства у сфері біологічної безпеки в Україні розробка правових засад системи адміністративно-правового регулювання протидії негативним біологічним факторам та біозагрозам [1, с. 278].

Серед основних системних факторів, які перешкоджають становленню та розвитку біотехнологічної галузі України можна виділити відсутність системної законодавчої бази, яка регулює біотехнології, в тому числі, недосконалість патентного законодавства, яке б враховувало специфіку біотехнологічних об'єктів інтелектуальної власності та ін.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства має місце посилення негативного впливу біологічних факторів на населення, можливість виникнення загроз біологічного походження, пов'язаних із такими факторами, як:

- розвиток сучасних біотехнологій та поява синтетичної біології, прояви біотероризму,

- відсутність чітких правил поведінки при здійсненні генетично-інженерної діяльності та роботі з небезпечними біологічними агентами [2, с. 288].

Захист інтелектуальної власності в галузі біотехнології, в даний час в стані становлення. Для залучення інвестицій у сфері біотехнологій необхідно створити дієву та сильну патентну систему. Патенти та інші форми захисту інтелектуальної власності відіграють істотну роль в стимулюванні інновацій в біотехнології.

Важливим є питання про патентоспроможність біотехнологій, в тому числі мікроорганізмів і генів, стовбурових клітин тощо.

Проблема правового регулювання біотехнологій та інтелектуальна власність недостатньо досліджена українськими вченими.

В. Ушкалов, О. Мачуський, В. Ковтун в своїх працях досліджували

Нормативно-правове регулювання діяльності депозитарію Державного науково-контрольного Інституту біотехнології і штамів мікроорганізмів [3].

Дослідженню вказаної тематики займаються ряд іноземних вчених.

I. Belda, G. Penas, D. Marquina, A. Santos проводили аналіз Європейської патентної системи у сфері біотехнології, правове регулювання Біобанку [4].

J. Sándor здійснює комплексне дослідження у галузі біополітики, біоетики, патентуванні стовбурових клітин [5, 6].

Дослідженню патентного захисту біотехнологій присвятили свої праці американські вчені H. G. Grabowski, J. A. DiMasi, G. Long [7], M. Eccleston-Turner [8], S. E. Crager [9], A. D. Cohen, A. V. Trask [10].

Інтелектуальна власність є джерелом життєвої сили промисловості біотехнології. Сильні патенти і ефективна, передбачувана та об'єктивна патентна система, мають вирішальне значення для забезпечення постійного потоку капіталу для компаній з розробки інноваційних лікарських засобів, альтернативних джерел енергії, шкідників і посухостійких культур, а також широкий спектр інших інноваційних біотехнологій.

Патенти та інші форми захисту інтелектуальної власності відіграють істотну роль в стимулюванні інновацій в біотехнологічній сфері. Дебати тривають про те, як краще збалансувати стимули в сфері інтелектуальної власності для заохочення інноваційної діяльності, з одного боку, і загальне використання і цінову конкуренцію, з іншого боку.

Одним з найважливіших засобів реалізації державної політики в цій сфері біобезпеки є створення дієвої та ефективною нормативно-правової бази, спроможної забезпечити функціонування біологічного правопорядку [11, с. 185].

Література

1. Німко О. Б. Міжнародне співробітництво та адміністративно-правове регулювання атомної енергетики в Україні та світі / О. Б. Німко // Часопис Київського університету права. – 2016. – № 2. – С. 276–281.

2. Ушкалов В. О., Мачуський О. В., Ковтун В. А. Нормативно-правове регулювання діяльності депозитарію Державного науково-контрольного Інституту біотехнології і штамів мікроорганізмів // Ветеринарна медицина України. – 2014. – №. 4. – С. 11 – 13.

3. Belda, I., Penas, G., Marquina, D., & Santos, A. (2014). Analyzing the impact of the European unitary patent system on worldwide biotechnology. Trends in biotechnology, 32(8), 393-395.

4. Sándor, Judit (2013) edited, Studies in Biopolitics Budapest, Center for Ethics and Law in Biomedicine 1 – 255. ISBN 978-963-88538-9-9 (Foreword and Introduction is written by Judit Sándor 1-16.pp.).

5. Sándor J, Varjú M. The Multiplicity of Norms: The Bioethics and Law of Stem Cell Patents. In: Webster A, editor. The Global Dynamics of Regenerative Medicine: A Social Science Critique. Basingstoke: Palgrave Macmillan; 2013. – p. 169-193.

6. Sándor J, Varjú M. Patenting Stem Cells in Europe: The Challenge of Multiplicity in European Union Law. Common Market Law Review. 2012; 49 (3):1007 – 37.

7. Grabowski, H. G., DiMasi, J. A., & Long, G. (2015). The roles of patents and research and development incentives in biopharmaceutical innovation. Health Affairs, 34 (2), 302 – 310.

8. Eccleston-Turner, M. (2016). The Economic Theory of Patent Protection and Pandemic Influenza Vaccines Do Patents Really Incentivize Innovation in the Field?. American Journal of Law & Medicine, 42(2-3). – p. 572 – 597.

9. Crager, S. E. (2014). Improving global access to new vaccines: intellectual property, technology transfer, and regulatory pathways. American journal of public health, 104 (11), e85– e91.

10. Cohen, A. D., & Trask, A. V. (2015). Patent Protection and Green Chemistry Innovation. Green Chemistry Strategies for Drug Discovery, (46), p. 262.

11. Німко О. Б. Адміністративна відповідальність у сфері охорони навколишнього природного середовища / О. Б. Німко // Наукові читання – 2013: наук.-теорет. зб. / ЖНАЕУ. – Житомир: ЖНАЕУ, 2013. – Т. 1. – С. 185–187.

УДК 349.6 (043.2)

Оверковська Т. К., к.ю.н., доцент,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Варто зауважити, що одним із результатів науково-технічного прогресу став великий обсяг синтезованих людиною хімічних речовин, які призначені задовольняти різноманітні суспільні потреби, в тому числі й у сфері сільськогосподарського виробництва.

Як відомо значну шкоду якісному стану земель сільськогосподарського призначення завдає забруднення їх хімічними та іншими речовинами, перевищення нормативів застосування яких замість користі завдають шкоду не лише земельним ресурсам, а й природі взагалі. Це може стати причиною отруєння живих організмів, водних джерел, атмосферного повітря, що, в свою чергу, негативно впливає на стан життя і здоров'я людей.

Цілеспрямованим джерелом забруднення ґрунтів слід вважати